

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o sprawie organizacyi kredytu włościańskiego i potrzebnych do jej przeprowadzenia zmian w statucie Banku krajowego.

Wysoki Sejmie!

Uchwałami, które Wys. Sejm powziął na posiedzeniu z d. 28. stycznia 1896 r. wskazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu dwie dziedziny jego czynności w roku dobiegającym obecnie swego kresu na polu organizacyi kredytu włościańskiego. Pierwszą z nich stanowiła organizacya lokalnych instytucyi mających wśród ludności włościańskiej spełniać zadanie źródeł zdrowego i taniego kredytu, drugą stworzenie dla Banku krajowego warunków, zapewnienia środków, któreby umożliwiły temu krajowemu zakładowi spełnianie funkcyi instytucyi centralnej, mogącej dostarczać całym szeregom instytucyj lokalnych zasobów, potrzebnych dla obsługiwanego tego kredytu. Stosownie do tego dwojakiego zadania przekazanego Wydziałowi krajowemu, musi się też sprawozdanie niniejsze rozpaść na dwa działy, odpowiadające powyższym zadaniom.

I.

Pierwszą z uchwał, o których powyżej wspomniano, polecił Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu, by podjął starania „około poprawienia kredytu włościańskiego w tych powiatach, gdzie dotychczas nie ma wcale instytucyj zajmujących się kredytem włościańskim lub gdzie istniejące takie instytucye nie czynią zadość rzeczywistym potrzebom kredytowym włościan“ i „by użył swego wpływu na dotyczące Reprezentacye powiatowe, aby wzięły inicyatywę w zakładaniu towarzystw zaliczkowych z poręką ograniczoną, lub przystąpiły do zakładania powiatowych Kas oszczędności“. Zarazem uchwalił Wys. Sejm kredyt 5000 zlr. wynoszący, przeznaczony na zasiłki dla nowo z inicyatywy Reprezentacyi powiatowych powstających instytucyi lokalnych na pokrycie ich kosztów założenia i pierwszego urządzenia, a wreszcie wyraził życzenie, by procenta od pożyczek włościańskich, zaciąganych w instytucyach lokalnych, nie przesyły 6%.

Przystępując do wykonania tych uchwał, zebrał Wydział krajowy przedewszystkiem daty statystyczne, dotyczące istniejących, w chwili rozpoczęcia akcyj, w poszczególnych powiatach lokalnych instytucyj kredytowych, zorganizowanych bądź to w formie Kas oszczędności, czy to powiatowych czy gminnych, bądź w formie znacniejszych Kas pożyczkowych, bądź wreszcie w formie Towarzystw zaliczkowych lub kas systemu Reifeisena. Wynikiem tej statystyki — opartej, o ile chodziło o instytucye będące zakładami gminnymi lub powiatowymi, na materyale, znajdującym się w aktach Wydziału krajowego, o ile zaś dotyczyła stowarzyszeń, na statystyce sto-

warzyszeń zarobkowych i gospodarczych, wydanej przez Związek tych stowarzyszeń — było, iż po odliczeniu stowarzyszeń, które są utworzone w celach zysku i znajdują się w rękach, którym obsługi kredytu dla włościan powierzać nie podobna, znajdowały się w kraju naszym następujące grupy powiatów:

Pierwsza grupa obejmująca powiaty, które miały po *cztery i więcej* nad 4 instytucje lokalne kredytowe, obejmowała powiatów 12;

Druga grupa, złożona z powiatów, mających w swych granicach po *trzy* lokalne instytucje kredytowe, liczyła powiatów również 12;

Trzecia grupa, złożona z powiatów mających w swych granicach po *dwie* tylko lokalne instytucje kredytowe, liczyła powiatów 34;

Czwarta grupa, w którą ujęto powiaty mające w swych granicach po *jednej* tylko instytucji kredytowej, obejmowała powiatów 13;

Piąta grupa wreszcie, grupa powiatów, *pozbawionych* zupełnie instytucji lokalnych nadających się do obsługiwanania kredytu włościańskiego liczyła *trzy* powiaty.

Na *pierwszą* składały się powiaty: 1) Brzeski, 2) Brzozowski, 3) Jarosławski, 4) Krakowski, 5) Krośnieński, 6) Lwowski, 7) Łańcucki, 8) Przemyski, 9) Samborski, 10) Stanisławowski, 11) Wielicki, 12) Złoczowski; *na drugą* powiaty: 1) Białski, 2) Bocheński, 3) Dobromilski, 4) Drohobycki, 5) Jasielski, 6) Kołomyjski, 7) Myślenicki, 8) Nowosandeecki, 9) Ropezycki, 10) Rzeszowski, 11) Tarnobrzesci, 12) Żydaczowski; *na trzecią* powiaty: 1) Bobrecki, 2) Borszczowski, 3) Brzeżański, 4) Chrzanowski, 5) Cieszanowski, 6) Czortkowski, 7) Gorlicki, 8) Gródecki, 9) Horodeński, 10) Jaworowski, 11) Kaluski, 12) Kamionecki, 13) Kolbuszowski, 14) Kossowski, 15) Liski, 16) Mielecki, 17) Mościcki, 18) Nadworniański, 19) Nowotarski, 20) Pilźnieński, 21) Przemysłański, 22) Rohatyński, 23) Rudecki, 24) Sanocki, 25) Sokalski, 26) Stryjski, 27) Tarnopolski, 28) Tarnowski, 29) Tłumacki, 30) Trembowelski, 31) Turezański, 32) Wadowicki, 33) Żółkiewski, 34) Żywiecki; *na czwartą* powiaty: 1) Brodzki, 2) Buczacki, 3) Dąbrowski, 4) Doliński, 5) Grybowski, 6) Husiatyński, 7) Limanowski, 8) Podhajecki, 9) Rawski, 10) Skalacki, 11) Śniatyński, 12) Zaleszczycki, 13) Zbarazki; *na piątą* powiaty: 1) Bohorodezański, 2) Niski, 3) Staromiejski.

Drugim rezultatem statystyki powyższej było stwierdzenie, w których powiatach kwitną spekulacyjne Towarzystwa zaliczkowe, rozwijające zgnębłą dla włościan działalność kredytową. Zestawienie wykazało, że są to przeważnie powiaty południowo-wschodnie. Szereg ich otwiera powiat Stanisławowski, liczący takich towarzystw 19, dalej idzie powiat Kołomyjski z liczbą 11 takich instytucji, dalej powiat Kossowski z liczbą 8, powiat Buczacki z liczbą 7; powiaty: Czortkowski, Husiatyński, Skalacki mające po 6 takich instytucji; powiaty: Śniatyński i Tłumacki po 5, powiaty: Borszczowski i Zaleszczycki po 4; razem przeto 11 powiatów, stykających się z sobą, mających takich pasywnych instytucji 81, a przeciw nim walczy zaledwie 20 instytucji zorganizowanych w sposób dający rękojmię traktowania sprawy kredytu włościańskiego na podstawie uwzględnienia potrzeb ludności i jej położenia.

Mając te dane, postanowił Wydział krajowy — poddawszy szczegółowemu rozbirowi stosunki panujące w 16 powiatach, objętych czwartą i piątą grupą powyższego zestawienia jako tych, które w myśl uchwały Sejmowej przedewszystkiem uwzględnić należało w akcji tegorocznej — uchwałą z dnia 8. czerwca 1896 roku do LW. 7920:

1) ograniczyć akcyę swą w roku bieżącym do tych tylko powiatów, w których najbardziej nezuwać się daje brak lokalnych instytucji kredytowych i stosunki kredytu włościańskiego są najgorsze;

2) jako powiaty takie uznać: a) trzy powiaty, nie mające żadnej lokalnej instytucji kredytowej, dającej gwarancję zaspakajania potrzeb ludności włościańskiej, — a więc powiaty: Bohorodeczany, Nisko i Staremiasto; b) sześć powiatów, w których istniejące stosunki lokalne nie mogą sprostać, jeśli już nie w całej pełni, to bodaj w jakiejś mierze, zadaniu obsługi kredytu włościańskiego i skutecznie przeciwdziałać instytucjom na zysk obliczonym, a mianowicie powiaty: Brzeżany, Buczacz, Kossów, Skalać, Śniatyn i Zaleszczyki;

3) przyjąć ofiarowane przez Wydział „Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ we Lwowie, pismem z dnia 2. kwietnia 1896 l. 586, Wydziałowi krajowemu usługi w pracy wskazanej powyżej przytoczoną uchwałą Wysokiego Sejmu i w akcji mającej na celu czyto zawiązywanie nowych Towarzystw zaliczkowych, czy to wyszukiwanie sił chętnych do podjęcia tego zadania, czy wreszcie wyszukanie sił potrzebnych do prowadzenia powiatowych instytucji kredytowych, korzystać ze

znajomości zarówno stosunków, jak ludzi, jaką ta instytucja, pracując od szeregu lat na polu organizacyi stowarzyszeń w kraju zdobyć umiała.

Nadto pozostawało jeszcze rozstrzygnąć kwestyę, jaką formę instytucji należałoby wskazać poszczególnym Reprezentacyom powiatowym, powiatów, w których akcyja miała być podjęta, jako najwięcej odpowiadającą miejscowym stosunkom i potrzebom.

Po rozważeniu stosunków zachodzących pod tym względem, postanowił Wydział krajowy zalecić:

1) Reprezentacyi powiatowej w Nisku podjęcie starań w kierunku zawiązywania w poszczególnych miejscowościach tego powiatu Towarzystw zaliczkowych. Za tą formą instytucji przemawiała już konfiguracja geograficzna tego powiatu, rozłożonego na wielkiej lesistej płaszczyźnie, pozbawionej środków komunikacyjnych, schodzących się w siedzibie władz powiatowych, co już nie pozwalałoby instytucji w formie powiatowej Kasy Oszczędności założonej — któraby z natury rzeczy musiała mieć siedzibę w Nisku, jako w siedzibie Wydziału powiatowego — ogarnąć swą działalnością rozprószonych gmin powiatu. Nadto wyższy stopień oświaty wśród ludności, dawał Wydziałowi krajowemu rękojmię, że ludność w tym powiecie ocenić zdoła zadanie Towarzystw zaliczkowych i chętnie się do nich garnąć będzie.

2) Reprezentacyom powiatowym w Bohorodeczanach i Starem-Mieście wzięcie pod rozwagę utworzenia powiatowych Kas oszczędności w siedzibach tych powiatów. Forma ta instytucji lokalnej, była w tych powiatach — zdaniem Wydziału krajowego — najwięcej wskazaną zarówno bowiem niski jeszcze stopień oświecenia ludności włościańskiej, jak brak, nawet w głównych miastach tych powiatów, żywiółów inteligentniejszych, gotowych się skupić w stowarzyszeniu kredytowym, przemawiały za tem, iż jedynie instytucja zorganizowana przy Reprezentacyi powiatowej, mająca charakter urzędowy Zakładu powiatowego, nie obliczona na zysk, nie zależna od njemnych prądów lokalnych często w stowarzyszeniach zgubnie oddziałujących na ich żywotność, może odpowiedzieć potrzebom ludności tych powiatów. Nadto liczył się tu Wydział krajowy z faktem, iż tak jedna, jak druga Reprezentacya powiatowa, już poprzed uznają w swych uchwałach potrzebę i pożyteczność instytucji powiatowej Kasy oszczędności i że do założenia ich nie przystępowały jedynie z powodu trudności stawianych przez c. k. Rząd w niedawnej jeszcze przeszłości przy zatwierdzeniu statutów powiatowych Kas oszczędności.

3) Reprezentacyom powiatowym w Brzeżanach, Buczaczu, Kossowie, Skalacie, Śniatynie i Zaleszczykach, wzięcie pod rozwagę sprawy utworzenia w siedzibach tych Wydziałów powiatowych powiatowych Kas oszczędności, założenie bowiem tej instytucji obok już istniejących w tych powiatach stowarzyszeń kredytowych, z których niektóre, jak np. „powiatowe Towarzystwo Zaliczkowe w Brzeżanach“, „Towarzystwo zaliczkowe“ w Monasterzyskach, „Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe“ w Skalacie, „Towarzystwo zaliczkowe“ w Śniatynie, rozwinęły już dodatnią czynność na polu zaspakajania potrzeb krótkotrwałego kredytu włościańskiego, może zdaniem Wydziału krajowego skutecznie oddziaływać na poprawę stosunków tego kredytu, tworząc zakłady, w których włościanie będą mogli otrzymywać pożyczki spłacalne po upływie dłuższych terminów i niżej oprocentowane niż pożyczki udzielane przez Towarzystwa zaliczkowe w tych powiatach istniejące. Nadto zalecając tworzenie Kas oszczędności, liczył się Wydział krajowy także z tą okolicznością, że walkę z spekulacyjnymi Towarzystwami zaliczkowymi, które w tych właśnie sześciu powiatach, z wielką szkodą ludności włościańskiej, na wielką skalę operują, skuteczniej mogą prowadzić Kasy oszczędności wyposażone powagą urzędową Wydziałów powiatowych. Zadaniem Kas oszczędności w tych powiatach byłoby zasilanie kredytem także i te tow. zaliczkowe w powiecie, które dobro ludności włościańskiej i małomiejskiej mają na celu.

W myśl tych uchwał zaważwał Wydział krajowy reskryptem z dnia 8. czerwca 1896 r. LW. 7920, Wydziały powiatowe powyżej wymienionych powiatów, aby sprawę tę w myśl uwag w reskrypcie zawartych zbadaly i odpowiednio wnioski Radom powiatowym, jak najrychlej przedłożyły. Zarazem udzielił Wydział krajowy tym Wydziałom powiatowym, którym zalecał utworzenie powiatowych Kas oszczędności, wskazówek pouczających, jak winny być zredagowane statuty tych zakładów, polecając przyjęcie za podstawę i wzór statutów „wzorowy statut Kas oszczędności“ wydany przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 19. maja 1892 r. l. 1139, z wprowadzeniem jednak do jego postanowień zmian w §§. 2-gim, 10-tym i 43-cim, odpowiadających stanowisku zajętemu w tej sprawie przez Wys. Sejm w tykrotnie uchwalonych rezolucyach.

W pismach swych zaznaczył wreszcie Wydział krajowy gotowość przyznania, w razie i w miarę wykazanej potrzeby, z kredytu uchwalonego przez Wys. Sejm uchwałą zeszłoroczną, odpowiednich subwencji na pokrycie pierwszych kosztów założenia powiatowych kas oszczędności, względnie, o ile chodziło o powiat Niski, Towarzystw zaliczkowych, tudzież gotowość poparcia w razie potrzeby u c. k. Rządu usiłowań Reprezentacji powiatowych w sprawie zakładania kas oszczędności.

Równocześnie wystósował też Wydział krajowy pismo do Wydziału „Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ we Lwowie, w którym podziękowawszy za ofiarowaną przez tę instytucję pomoc w akeyi, mającej na celu organizację lokalnych instytucji kredytowych, upraszał o poparcie usiłowań Wydziału powiatowego w Nisku około zawiązania w tym powiecie Towarzystw zaliczkowych, o udzielenie temuż Wydziałowi potrzebnych informacji i wskazówek. Zarazem podał Wydział krajowy do wiadomości Związku zarys powyżej określonej akeyi, na rok bieżący zamierzonej, pragnąc w ten sposób stworzyć podstawę zgodnego współdziałania z tą instytucją. Pragnąc dalej uzyskać dla sprawy organizacji instytucji lokalnych, mających służyć kredytowi włościańskiemu po powiatach, poparcie wszystkich miejscowych czynników, zwrócił się też Wydział krajowy równocześnie w pismach z dnia 8. czerwca 1896, LW. 37.342 i 37.898 do poszczególnych osobistości po powiatach, zajmujących się gorąco sprawami dobra publicznego i upraszał je, by zechciały inicjatywę Wydziału krajowego na miejscu poprzeć i sprawą tą się gorliwie zająć.

Wskutek tych wezwań podjęły rzeczywście powiaty, do których zwrócił się Wydział krajowy sprawę powyższą. Już relacją z dnia 20. czerwca b. r. LW. 1.136 zawiadomił nas Wydział powiatowy w Nisku, że w porozumieniu ze „Związkiem Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ zajął się założeniem kasy zaliczkowej i wprowadził ją w życie pod firmą: „Powiatowa kasa zaliczkowa i oszczędności w Nisku“, a uzyskawszy już zatwierdzenie statutów i zarejestrowanie firmy tej instytucji, upraszał o przyznanie odpowiedniego zasiłku z funduszu przeznaczonego przez Wys. Sejm na subwencje dla pokrycia kosztów założenia i urządzenia lokalnych instytucji kredytowych. Wydział krajowy przyjął uchwałą z d. 7 sierpnia 1896 LW. 39.870 sprawozdanie to do wiadomości i przyrzekł Wydziałowi powiatowemu subwencję w kwocie 500 zł., której wypłatę uczynił zależną od przedłożenia rachunków kosztów założenia wymienionego stowarzyszenia. Rachunki te przedłożone zostały relacją Wydziału powiatowego z dnia 7 września 1896 r. L. 1835, uchwałą zaś Wydziału krajowego z dnia 6 października 1896 LW. 57.916 asygnowano Wydziałowi powiatowemu wypłatę przyrzeczonej subwencji. Powyżej powołaną relacją zawiadomił nas też Wydział powiatowy o zawiązaniu za jego inicjatywą kasy zaliczkowej i oszczędności w Rudniku i przedłożenie jej statutów c. k. Władzom do zatwierdzenia. Również w trzeciej miejscowości tegoż powiatu, w Ulanowie, zawiązane zostało przy poparciu Reprezentacji powiatowej i pomocy „Związku“ Towarzystwo zaliczkowe. Wydział krajowy, mając przedłożoną przez Wydział „Związku“ pismem z dnia 18. lipca 1896 r. L. 1481 prośbę tego Towarzystwa o subwencję, udzielił uchwałą z dnia 7 sierpnia 1896 r. LW. 46.622 temu Towarzystwu na ręce Wydziału powiatowego w Nisku subwencji w kwocie 300 zł. Pismem z dnia 2 lipca 1896 r. L. 1062 zawiadomił nas Wydział powiatowy Zaleszczycki, w odpowiedzi na wezwanie z dnia 8 czerwca 1896 r. LW. 7.920, że wnioski w sprawie utworzenia powiatowej kasy oszczędności w Zaleszczykach przedłoży Radzie powiatowej już na najbliższem posiedzeniu Rady, a relacją z dnia 21. lipca 1896 L. 991 przedłożył nam statut tej instytucji i uchwały Rady powiatowej powzięte na posiedzeniu z dnia 15 lipca 1896, któremi przyjęto na powiat gwarancję tej instytucji. Zatwierdzenie tych uchwał musiało uleść zwłoce z powodu, iż istniejące od kilku miesięcy w Zaleszczykach Towarzystwo kredytowe „Pomoc“, wniosło do Wydziału krajowego przedstawienie przeciw uchwałom Rady powiatowej, w którym wykazywało, że założenie powiatowej kasy oszczędności w Zaleszczykach nie byłoby wskazanem wśród tamtejszych stosunków środkiem do poprawienia warunków kredytu włościańskiego i że jedynie mogłoby za sobą pociągnąć szkodę dla działalności Towarzystwa „Pomoc“, rozwijającej się bardzo pomyślnie. Przedstawienie to przesłał Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu w Zaleszczykach, celem rozważenia naprowadzonych okoliczności, a gdy Wydział powiatowy pismem swem z d. 2. listopada 1896 L. 1.689 wykazał, że zarzuty przeciw założeniu pow. kasy oszczędności są nieuzasadnione, postanowił Wydział krajowy uchwały Rady powiatowej w Zaleszczykach zatwierdzić i przyrzekł wypłacić dla tej instytucji zasiłek w kwocie 500 zł. pod warunkiem przedłożenia rachunku kosztów założenia i urzą-

dzenia kasy. O tem został Wydział powiatowy zawiadomiony reskryptem z 28. listopada 1896 LW. 70.201. Relacją z dnia 24. lipca 1896 L. 1.929 doniósł nam Wydział powiatowy w *Buczacu*, iż tamtejsza Rada powiatowa postanowiła zawiązać powiatowe Towarzystwo zaliczkowe z ograniczoną poręką, którego głównem zadaniem będzie dostarczać ludności tamtejszego powiatu taniego i przystępnego kredytu. W tym celu zastrzegł sobie Wydział powiatowy w statucie Towarzystwa prawo ścisłej i ciągłej kontroli nad działalnością Towarzystwa. Wydział krajowy, przyjmując do wiadomości to sprawozdanie, postanowił uchwałą z dnia 7. sierpnia 1896 LW. 47883, przychylając się do prośby w relacyi Wydziału powiatowego zawartej, przyrzec Wydziałowi powiatowemu wypłatę zasilku w kwocie 500 zł. na pokrycie kosztów urządzenia powyższej instytucyi, po przedłożeniu szczegółowego ich wykazu. Dotąd zasilék ten nie został jeszcze wypłaconym, ani Wydział krajowy zawiadomionym o wprowadzeniu w życie powiatowego Towarzystwa zaliczkowego w *Buczacu*. Na koniec Wydział powiatowy w *Sniatynie* zawiadomił Wydział krajowy relacją z dnia 21. lipca 1896 roku, że statuta powiatowej Kasy oszczędności w *Sniatynie* przedłożył już c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia i upraszał o przyznanie mu zasilku na kosztą spowodowane założeniem instytucyi. Wydział krajowy przyrzekł uchwałą z dnia 25. sierpnia 1896 r. LW. 48371 przyznanie zasilku w kwocie 500 zł., na prośbę zaś Wydziału powiatowego, w której oznajmiono, że statuta Kasy oszczędności zostały przez c. k. Ministerstwo zatwierdzone, wyasygnował reskryptem z dnia 11. grudnia 1896 r. LW. 77865 kwotę 500 zł tytułem tego zasilku. Wydział powiatowy w *Bohorodczanach* doniósł relacją z dnia 27. października 1896 r. LW. 68840, iż tamtejsza Rada powiatowa uchwalila statut powiatowej Kasy oszczędności z powodu jednak, iż w statucie brakło niezbędnych przepisów, musiał Wydział krajowy zwrócić statut ten Wydziałowi dla powtórnego przedłożenia tej sprawy do uchwały Reprezentacyi powiatowej. Wreszcie Wydział powiatowy w *Starem Mieście* nadesłał nam sprawozdaniem z d. 8. sierpnia 1896 r. L. 1137 statut powiatowej Kasy oszczędności uchwalony przez tamtejszą Reprezentacyę powiatową na posiedzeniu z dnia 8. sierpnia 1896 r. Ze względu, że w układzie statutu zaszyły usterki, powodujące sprzeczności i niejasności w jego postanowieniach, musiał Wydział krajowy zwrócić statut powyższy reskryptem z dnia 12. września 1896 r. LW. 52127 do uzupełnienia i przedłożenia go ponownie Radzie powiatowej pod uchwałą. Do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania nie przedłożyły Wydziały powiatowe: w *Brzeżanach*, *Kossowie* i *Skalacie* swych sprawozdań o tem, co wskutek wezwauia Wydziału krajowego z dnia 8. czerwca 1896 r. LW. 7920 przedsięwzięły w sprawie organizacyi lokalnych instytucyj kredytowych.

Tak więc na 9 powiatów, w których Wydział krajowy wdrożył w tym roku akcyę w sprawie stworzenia źródeł zdrowego kredytu włościańskiego, przyniosła ona już w 6 powiatach dodatnie wyniki, zapewniając powstanie w 4 powiatach czterech powiatowych Kas oszczędności, w 2 zaś powiatach powołując do życia cztery towarzystwa odpowiednio zorganizowane, kontroli Wydziałów powiatowych podległe, dające zatem rękojmię należytego obsługiwania potrzeb kredytu włościańskiego. Nadto niepodobna pominąć niezaprzeczenie dodatniego w akcyi organizacyi instytucyi, mających służyć kredytowi włościańskiemu, objawu, iż także Reprezentacye powiatów, nieobjętych tegoroczną akcyą Wydziału krajowego, zwróciły baczną uwagę na tę sprawę, a oceniając jej doniosłość, pod względem zarówno ekonomicznym jak społecznym, powzięły z własnej inicjatywy cały szereg uchwał, mających na celu utworzenie powiatowych instytucyj kredytowych, mających się stać źródłami kredytu dla ludności włościańskiej i dźwigniami jej ekonomicznego rozwoju. Mówimy o uchwałach Reprezentacyi powiatowych w *Gródku*, *Horodence*, *Lisku*, *Nowym Targu*, *Pilźnie* i *Tłumaczu*, któremi postanowiono utworzyć powiatowe Kasy oszczędności, a które to uchwały po uczynieniu zadość przepisany^m formalnościom, doprowadzą niebawem do powstania tych instytucyi. Dotąd zatwierdził Wydział krajowy statuta i uchwały gwarantujące majątkiem powiatu bezpieczeństwo wkładek oszczędności i ich oprocentowanie dla kasy: w *Gródku* i *Nowym Targu*, inne zaś musiały być z powodu niedokładnego opracowania statutów lub nieformalnego brzmienia uchwał gwarancyjnych zwrócone w celu reasumowania, nie ulega jednak wątpliwości, iż po poprawieniu stylistycznym będą mogły uzyskać zatwierdzenie Władz. Nadto wspomnieć tu należy o wprowadzeniu w życie „powiatowej Kasy pożyczkowej“ w *Rzeszowie*, której statuta uzyskały ostateczne zatwierdzenie w marcu roku 1896, tudzież o wejściu w życie w tymże roku dwóch miejskich Kas oszczędno-

ści, w Sokalu i Dobromilu. Z powyżej wspomnianych instytucji uzyskała „powiatowa Kasa oszczędności“ w Nowym Targu, uchwałą Wydziału krajowego z dnia 8. października 1896 r. LW. 63221, w uwzględnieniu prośby włościanej przez Wydział powiatowy w Nowym Targu z dnia 1. września 1896 r. l. 1394, zapewnienie przyznania jej zasiłku na pokrycie piewszych kosztów urzędzenia w kwocie nie wyższej nad 500 zł., skoro przedłożone będą rachunki, wykazujące rzeczywiste poniesione koszta. Inne Wydziały powiatowe z wyżej wymienionych, nie wniosły prośb o zasiłki.

Tak więc w najbliższej przyszłości przybędzie sześć nowych powiatowych Kas oszczędności, powstałych z wyłącznej inicjatywy dotyczących Reprezentacji powiatowych, podjętej w roku bieżącym. Jeśli doliczymy 3 w tymże roku powstałe instytucje kredytowe, mianowicie 2 miejskie Kasy oszczędności i „pożyczkową Kasę powiatową“ w Rzeszowie, tudzież powstałe i zamierzone za wpływem Wydziału krajowego instytucje, to jest, 4 Towarzystwa zaliczkowe i 4 powiatowe Kasy oszczędności, to jako wynik w tym roku podjętych usiłowań, otrzymamy 17 lokalnych instytucji kredytowych, które w najbliższej już przyszłości zwiększą liczbę źródeł kredytu dla ludności włościańskiej w kraju.

Obok powyżej skreślonej działalności, wynikającej wprost z wykonania powołanej u wstępu uchwały Wys. Sejmu, zaznaczyć tu też należy, że Wydział krajowy nie pomijał nadarzającej się sposobności przyjścia z pomocą lokalnym instytucjom kredytowym. I tak: zawiadomiony odezwą c. k. krajowej Dyrekcji Skarbu z dnia 19. czerwca 1896 r. l. 91940, że istniejące w kraju naszym dotąd — niestety — w nieznacznej liczbie, Towarzystwa kredytowe, oparte na zasadach przyjętych w stowarzyszeniach Reiffeisena, przeważnie nie korzystają z przyznanych takim stowarzyszeniom ustawami: z dnia 1. czerwca 1889 r. (dz. u. p. Nr. 91) i z dnia 11. czerwca 1894 r. (dz. u. p. Nr. 111), ulg stemplowych, wydał Wydział krajowy uchwałą z d. 28. lipca 1896 roku LW. 40047 polecenie do wszystkich Wydziałów powiatowych o postanowieniach powyżej powołanych ustaw i wezwał je, by o tych postanowieniach zawiadomiły Zarządy istniejących stowarzyszeń Reiffeisenowskich, zwracając zarazem uwagę Wydziałów powiatowych na użyteczność tych instytucji, tylekrotnie przez Sejm uznana. Równocześnie przesłał też Wydział krajowy wyrazy podziękia c. k. krajowej Dyrekcji Skarbu za udzielenie informacji powyższej i zwrócenie jego uwagi na fakt niekorzystania uprawnionych z ulg przyznanych im w ustawach. Pragnąc też zachęcić do zawiązywania stowarzyszeń opartych na systemie Reiffeisena tam, gdzie istnieją warunki umożliwiające powstanie i rozwój tych instytucji, mogących oddać krajowi na polu kredytu dla włościan znakomite usługi, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 11. grudnia 1896 r. Lw. 70673 przyznać z funduszu przez Wysoki Sejm na zasiłki dla nowo powstających instytucji kredytowych przeznaczonego, zasiłek na pokrycie kosztów założenia „Spółkowej Kasy oszczędności w Dobry“, w powiecie Limanowskim, prośbę bowiem Zarządu tego Stowarzyszenia, zorganizowanego w myśl systemu Reiffeisena, poparł gorąco Wydział powiatowy w Limanowej swem pismem z dnia 25. października 1896 r. l. 1579, uznając stowarzyszenie to za nader pożyteczną instytucję, mogącą się stać wzorem godnym naśladowania dla gmin powiatu Limanowskiego.

W ten sposób zdawszy sprawę z wykonania przytoczonej u wstępu uchwały Wys. Sejmu, zaznacza Wydział krajowy, że w roku przyszłym zamierza, trzymając się zasad, na których oparł swą akcyę w roku bieżącym, rozwinąć ją dalej a sądzi, że będzie ona mogła być znacznie wydatniejszą zarówno ze względu na to, iż Wydział krajowy będzie miał w roku przyszłym, wskutek zaoszczędzenia znacznej części kredytu na rok bieżący przyznanego znaczniejszą kwotę do dyspozycyi na zasiłki dla nowo powstających Towarzystw i powiatowych Kas oszczędności, jak i ze względu na to, iż uchwalenie wniosków, które w drugiej części niniejszego sprawozdania przedkładamy, umożliwi zaopatrywanie instytucji lokalnych w znaczniejsze zapasy gotówki, potrzebnej im do ożywienia ich działalności na polu kredytu włościańskiego; wreszcie nie mało przyczyni się też do rozwoju przyszłorocznej działalności fakt, iż akcyę w bieżącym roku przeprowadzona, przełamała pierwsze lody, wskazała trudności, których unikać, środki, których używać będzie trzeba w przyszłości.

II.

W wykonaniu uchwały, którą Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, by „ułożył normy udzielania Towarzystwom zaliczkowym tudzież powiatowym i gminnym Kasom oszczędności pożyczek w obligacyach komunalnych Banku krajowego, za po-

ręką powiatów lub gmin i przedłożył Sejmowi wnioski potrzebnych zmian statutu Banku,“ wezwał Wydział krajowy pismem z dnia 6. maja 1896 roku (Lw. 28621) Dyrekcyę Banku krajowego, by w porozumieniu z Radą nadzorczą Banku, wygotowała projekt potrzebnych zmian statutu, mając przy układaniu projektu na uwadze zarówno bezpieczeństwo pożyczek, jakoteż rękojmię użycia funduszków pożyczkowych odpowiednio do ich przeznaczenia. Zarazem wezwał też Wydział krajowy Dyrekcyę Banku, by przedkładając stosownie do powyższego wezwania projekt zmiany statutu Banku, zdała Wydziałowi krajowemu sprawę o wyniku rokowań, jakie rozpoczęła była jeszcze w roku 1895 ze „Związkiem stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych“ we Lwowie, rokowań, mających na celu z jednej strony rozszerzenie granic kredytu przyznanego stowarzyszeniom przez Bank krajowy, w celu skuteczniejszego rozwoju ich działalności na polu kredytu włościańskiego, z drugiej zaś strony określenie i rozszerzenie kontroli Banku nad korzystającymi z tego kredytu stowarzyszeniami.

Czyniąc zadość tym wezwaniom, przedłożyła nam Dyrekcyę Banku relacją z d. 7. lipca 1896 r. Nr. 17449 przedewszystkiem zawarty, na podstawie uchwały Rady nadzorczej Banku z dnia 12. maja 1896 roku, układ między Bankiem a „Związkiem stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych,“ określający warunki udzielania kredytu Stowarzyszeniom związkowym i nadzoru nad ich czynnościami, tudzież zasadnicze postanowienia, normujące stosunek Banku do instytucji pełniących funkcję „zastępstw“ Banku. Oba te akty, jako wyjaśniające stosunek Banku krajowego do instytucji lokalnych, mających przy jego pomocy służyć potrzebom kredytu włościańskiego, mamy zaszczyt załączyć do niniejszego sprawozdania, tu nadmienając, że do chwili przedłożenia powołanej powyżej relacji Dyrekcyi Banku — przeprowadził bank przez swe organa 24 lustracyi stowarzyszeń prowincjonalnych, przy których zbadał stosunki lustrowanych instytucji nie tylko pod tym względem, o ile powierzone im fundusze są ubezpieczone, ale także, o ile działalność ich uwzględnia potrzeby ludności danej okolicy.

Wywiązując się z drugiego zadania, to jest, odpowiadając na polecenie Wysockiego Sejmu w sprawie zmiany statutu Banku, podniosła Dyrekcyę Banku przedewszystkiem, iż udzielanie tym instytucyom w formie pożyczek komunalnych kredytu, przyczyniłoby się w wysokim stopniu do ułatwienia im pielęgnowania kredytu włościańskiego, kredyt ten bowiem przy dzisiejszym kursie obligów komunalnych, prawie „pari“ kosztowałby te instytucye wraz z kosztami i dodatkiem administracyjnym $4\frac{3}{4}\%$, mogłyby więc one udzielać dłuższoterminowych pożyczek włościanom na 6% , przyzem miałyby jeszcze na pokrycie swych kosztów $1\frac{1}{4}\%$ rocznie. Udzielanie pożyczek lokalnym instytucyom kredytowym w obligacjach komunalnych, oczywiście za poręką powiatów względnie gmin, uważała więc Dyrekcyę Banku już z tego względu, to jest, mając na oku cel akcyi kraju w sprawie organizacyi kredytu włościańskiego, dostarczanie taniego i dłuższotrwałego kredytu włościanom w instytucyach lokalnych, za bardzo wskazane i stosowne a nadto uważa je też za pożądane ze względu na rozwój interesu działu komunalnego Banku krajowego, rozwój zgodny w tym wypadku z dobrem ludności kraju a nie narażający, ani Banku, ani powiatów lub gmin porękę za pożyczki dających, na żadne ryzyko. Instytucye lokalne, powiaty i gminy ręczące, we własnym interesie będą musiały strzedz się niewłaściwego szafowania tym kredytem, któremu też zapobiegać będzie Bank krajowy, mając prawo czuwać nad tem, w jaki sposób instytucye lokalne, korzystające z tego kredytu, używać go będą.

Wychodząc z tych zapatrywań, oświadczyła się Dyrekcyę Banku za zmianą §§. 3. lit B., 36 al. 1., 36 al. 3 statutu Banku krajowego w tym duchu, by statut ten pozwalał udzielać pożyczek w obligacjach komunalnych także stowarzyszeniom zaliczkowym, opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 roku (dz. u. p. Nr. 70), dalej powiatowym i gminnym Kasom Oszczędności, a to za poręką powiatów i gmin, w celu uposażenia funduszu obrotowego tych instytucji, szczególnie dla udzielania pożyczek na grunta włościańskie, pod warunkami potrzebie kredytu włościańskiego odpowiadającymi. Równocześnie zwróciła Dyrekcyę Banku uwagę, że wraze przyjęcia zmian, zajdzie potrzeba podwyższenia granicy dotąd obowiązującymi uchwałami Wys. Sejmowi zakreślonej działowi komunalnemu Banku, w razie tym bowiem, kwota maksymalna 5,000.000 zł., do której Bank może emitować obligi komunalne, obecnie do wysokości 3,800.000 zł. już wyczerpana, nie wystarczyłaby potrzebie. Proponuje więc Dyrekcyę podwyższenie wspomnianej granicy o sumę 10,000.000 zł., by razem z dzisiaj dozwoloną gwarancją kraju emisją 5,000.000 zł., wynosiła łączna suma wszystkich emisji obligów komunalnych 15,000.000.

Na koniec podniosła Dyrekcya Banku fakt, iż obligi komunalne Banku nie mają dotąd przyznanego charakteru walorów pupilarnych, pomimo, iż obiekcye, jakie przeciwko nadaniu im tego charakteru w r. 1883 podniesiono obecnie, odkąd kraj daje za nie gwarancję, odpadły i pomimo, że czeskim obligom komunalnym przywileju tego nie odmówiono. Dyrekcya Banku zatem przedstawiła wnioszek rezolucyi wzywającej c. k. Rząd, by w drodze ustawy przyznał obligom komunalnym Banku krajowego III. i następnych emisji charakter walorów pupilarnych.

Wydział krajowy, podzielając w całej pełni zapatrywania wyrażone w relacyi Dyrekcyi Banku a motywujące jej wnioski, przedstawia Wysokiemu Sejmowi w końcu niniejszego sprawozdania wnioski: 1) Uchwały gwarancyjne za emisje obligacyi komunalnych; 2) zmiany dotyczących postanowień statutu; 3) rezolucyi do c. k. Rządu, różniące się od wniosków Dyrekcyi Banku, jedynie stylizacją.

Kończąc, zaznacza Wydział krajowy, iż nie przedkłada obecnie Wys. Sejmowi norm udzielania Towarzystwom zaliczkowym, tudzież powiatowym i gminnym Kasom Oszczędności pożyczek w obligacyach komunalnych, wypracowanie ich bowiem przed uchwaleniem przez Wys. Sejm zmian statutu byłoby przedczesnem, a ułożenie tych norm, jako sprawa leżąca w myśl §. 37 statutu Banku krajowego w granicach kompetencyi Wydziału krajowego i nie wymagająca zatwierdzenia uchwałą Wys. Sejmu, nie dozna żadnej zwłoki przez to, iż nastąpi dopiero po powzięciu przez Wysoki Sejm uchwał w sprawie głównej i zasadniczej zmiany dzisiejszych postanowień statutu.

Opierając się na powyższem przedstawieniu sprawy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

- I. Sejm przyjmuje powyższe sprawozdanie Wydziału kraj. do wiadomości.
- II. Sejm uchwała, co następuje:

U C H W A Ł A.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszej i następnej emisji, aż do dalszej wysokości dziesięciu milionów złotych imiennej wartości, czyli razem z dotychczas przyjętą gwarancją, do wysokości piętnastu milionów złotych imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych, poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem a dopiero, o ileby wyżej wymienione fundusze nie pokrywały zobowiązań wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancja kraju.

III. 1) Sejm uchyla dotychczasowe brzmienie ustępu lit. B. §. 3 statutu Banku krajowego, i następną uchwała w następującem brzmieniu:

§. 3. B.

„Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek spłacalnych ratami gminom i powiatom, tudzież stowarzyszeniom zaliczkowym, zorganizowanym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 r. (dz. u. p. Nr. 70). powiatowym i gminnym Kasom oszczędności, ostatnim trzem rodzajom instytucji jednak tylko za poręczeniem gmin, względnie, powiatów. Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacje komunalne wszelkich emisji, będących równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty 15,000.000 (piętnastu milionów) zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisji obligacyi komunalnych ponad ogólną sumę piętnastu milionów zł. w. a. imiennej wartości, potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyi komunalnych pierwszych i następnych emisji, aż do wysokości łącznej sumy piętnastu milionów imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyi komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specjalny fundusz rezerwowy, utworzony dla obligacyi komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby fundusze wyżej wymienione nie pokry-

wały zobowiązań wynikłych z wydania obligacyi komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.“

2) Sejm uchyla dotychczasowe brzmienie alinei 1. §. 36 statutu Banku krajowego, i alinę tę przyjmuje w następującem brzmieniu:

„Bank udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych:

A. Gminom i powiatom:

a) na spłatę lub ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy,

b) na inwestycje i przedsiębiorstwa produkcyjne oraz na zakładanie lub zasila-
nie powiatowych zakładów pożyczkowych,

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

B. Stowarzyszeniom zaliczkowym, założonym na podstawie ustawy z d. 9. kwietnia 1873 (dz. u. p. Nr. 70.) tudzież powiatowym i gminnym Kasom oszczędności, wszystkim tym instytucjom za poręczeniem gmin i powiatów, na uposażenie funduszu obrotowego tych instytucji szczególnie dla umożliwienia udzielania pożyczek na grunta włościańskie, pod warunkami potrzebie kredytu włościańskiego odpowiadającemi.“

3. Sejm uchyla alinę 3. §. 36. statutu Banku krajowego w dotychczasowem brzmieniu i alinę tę przyjmuje w następującem brzmieniu:

„Udzielanie pożyczki komunalnej lub przyjmowanie poręki gmin wiejskich i miejskich, nie posiadających osobnych statutów, poprzedzić winna uchwała Rady powiatowej, uznająca istotną potrzebę pożyczki na jeden z celów powyżej wymienionych.“

4. Sejm uchyla ustęp 2. §. 109 statutu Banku krajowego w dotychczasowem brzmieniu i uchwała, iż ustęp ten ma brzmieć, jak następuje:

B. W dziale komunalnym:

2. przyznawanie na wniosek Dyrekcji pożyczek komunalnych (§. 36.) potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że wydane zostały na podstawie pożyczki udzielo-
nej, powiatowi, gminie, Towarzystwu zaliczkowemu, powiatowej lub gminnej Kasie oszczędności (§. 47. l. g.)

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w drodze ustawy przyznał obligacyom komunalnym Banku krajowego, emisji III. i następnych, prawo, iżby mogły być używane na lokacyę kapitałów fundacyjnych, kapitałów Zakładów zostających pod dozorem publicznym, tudzież funduszów publicznych i depozytowych, dalej, żeby służyć mogły wedle kursu giełdowego, jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych i jako zabezpieczenie wojskowych kaucyj małżeńskich.

Lwów dnia 11. grudnia r. 1896.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz w. r.

Członek Wydz. kraj.

Do
Szanownych Zarządów
Stowarzyszeń Związkowych!

Zawiadamiamy WWPanów niniejszem, że pomiędzy Bankiem krajowym a Związkiem Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych zawarty został w sprawie udzielania kredytu Stowarzyszeniom związkowym i nadzoru nad Ich czynnościami, układ następującej treści:

1. Bank krajowy otworzy Towarzystwom związkowym kredyt do 2,000.000 zlr. za opłatą o $\frac{1}{2}$ (pół) od sta niższą, od każdoczesnej stopy eskontowej w Banku obowiązującej. Kredyt ten udzielony będzie Towarzystwom drogą eskontu weksli, lub też za odpowiedniem ubezpieczeniem na skrypta notaryalne.

2. Do kredytu tego dopuszczone będą: a) Towarzystwa należące do Związku, b) jeżeli poddadzą się kontroli tak Związku jak i Banku krajowego, nie tylko pod względem finansowym, ale i pod względem warunków, pod jakimi swym członkom kredytu udzielają. Tylko te Towarzystwa nie mają obowiązku poddawać się kontroli Banku krajowego, które z kredytu Banku krajowego nie korzystają.

3. Kontrola wykonywana będzie według potrzeby, albo przez delegatów Związku, albo przez urzędników Banku krajowego. Jeżeli jednak miały być wysłany urzędnik Banku krajowego, ma mu służyć za legitymację pismo, wydane przez Związek Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, tak iż, w tym wypadku działałoby w charakterze delegata Związku. Urzędnicy Banku krajowego nie będą używani do lustracji tych Stowarzyszeń, które nie korzystają z kredytu w Banku krajowym.

Bank krajowy zastrzega sobie prawo, przed nominacją lustratora związkowego oświadczyć się, czy się na wybór osoby zgadza. Wogóle Bank działać będzie w sprawach, dotyczących lustracji Stowarzyszeń związkowych, w ścisłym porozumieniu ze Związkiem, natomiast Związek będzie miał obowiązek utrzymywać Bank krajowy w ciągłej ewidencji toku lustracji.

4. Kredyt dla Stowarzyszeń udzielany będzie na podstawie uchwał komitetu cenzorów, (§. 95 st. b.) powziętych wspólnie z Dyrekcją Banku. Ułożona corocznie lista kredytowa dla Stowarzyszeń, może w ciągu roku ulegać zmianie jedynie za porozumieniem się Dyrekcji Banku krajowego z komitetem cenzorów. Kredyt ten w granicach ustanowionej listy kredytowej nie ulega cenzurze zwyczajnej Banku po myśli §. 78 st. b. i ma być uważany jako kredyt singularny.

5. Instrukcja VI. została w myśl powyższych zasad zmienioną.

Na podstawie powyższych postanowień, które do wiadomości przyjąć prosimy, nastąpi w miesiącu czerwcu b. r. wymiar kredytu jednolitego dla wszystkich związkowych Stowarzyszeń, za oprocentowaniem obecnie po $4\frac{1}{2}$ (cztery i pół) od sta rocznie. Nowy wymiar obowiązywać będzie od 1. lipca 1896.

Z poważaniem

BANK KRAJOWY

Królestwa Galicji i Lodomeryi
z Wielkim Księstwem Krakowskiem.

ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ

zarobkowych i gospodarczych
we Lwowie.

Dr. Zgórski, Dr. Domaszewski.

T. Merunowicz, N. Ulmer.

O d p i s.

Zasadnicze postanowienia dla stosunku Banku krajowego z zastępującymi go instytucjami lokalnymi.

Art. I.

Każda instytucja lokalna, zastępująca Bank krajowy, ma prawo używać pod firmą swoją dodatku „Zastępstwo Banku krajowego“.

Art. II.

Zastępująca Bank krajowy instytucja obowiązana jest:

- a) załatwiać sumiennie i według szczegółowych przepisów wszelkie zlecenia Banku tak w jego dziale bankowym, jak i hipotecznym;
- b) poddać się ustanowionemu nadzorowi Banku; (Inst. VI. §. 6.).
- c) w ogóle działać w interesie kraju na korzyść Banku i jego klientów.

Art. III.

Natomiast zastępująca Bank krajowy instytucja lokalna ma prawo:

- a) korzystać z kredytu w Banku krajowym w formie statutem i instrukcjami Banku wskazanej;
- b) korzystać z pośrednictwa Banku we wszystkich swoich interesach pieniężnych na głównych i filialnych placach bankowych;
- c) czynić wnioski co do unormowania stosunków wzajemnych między bankiem krajowym a instytucjami lokalnymi;
- d) w ogóle żądać poparcia od Banku dla interesów swego zakładu i swoich klientów.

Art. IV.

Na razie odnosić się będzie wzajemny stosunek Banku krajowego z instytucjami lokalnymi do następujących interesów:

A). Lokalne instytucje:

- a) zajmą się pośrednictwem dla Banku w eskoncie weksli, pochodzących z okręgu dla każdej instytucji wskazanego;
- b) zajmą się wszelkiego rodzaju inkasem na rzecz Banku;
- c) pośredniczyć będą w lokowaniu przez klientów swego okręgu gótówki na rachunku bieżącym, asygnatowym i przekazowym w Banku krajowym, oraz w przyjmowaniu wkładów oszczędności na rzecz Banku;
- d) pośredniczyć będą w kredycie hipotecznym między Bankiem krajowym, a ludnością wiejską i małomiejską swego okręgu;
- e) instytucje lokalne zajmą się wreszcie pośrednictwem w udzielaniu przez Bank krajowy pożyczek komunalnych dla gmin, powiatów, a także za solidarnym po-

ręczeniem powiatów lub gmin: kasom oszczędności, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, oraz stowarzyszeniom zaliczkowym i innym opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 r. dz. ust. p. nr. 70.

B) Bank krajowy:

- a) akredytuje każdą instytucję lokalną w rachunku bieżącym w drodze korespondencji do wysokości wskazanej potrzebą;
- b) akredytuje taką instytucję w drodze eskontu weksli do wysokości umówionej z pominięciem każdorazowej cenzury;
- c) załatwiać będzie przez swoje biura i zastępujące go lokalne instytucje wszelkie pieniężne zlecenia stowarzyszeń na placach, na których Bank będzie zastąpiony;
- d) udzielać będzie rady i pomocy we wszystkich sprawach bankowych, w których się lokalne instytucje do niego odniosą.

Art. V.

Podpisanie niniejszych postanowień zasadniczych, zastępuje umowę między Bankiem krajowym a odnośną instytucją lokalną — szczegółowe postanowienia zawierają instrukcje dla każdego działu interesów, wydane przez Bank krajowy.

I. Instrukcja ogólna.

§. 1. Zastępująca Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskim instytucja nie będzie dla poruczonych interesów żadnych ksiąg prowadziła, jedynie obowiązana jest do składania peryodycznych raportów i wykazów.

§. 2. Wszelkie wpływy i wypłaty na rzecz Banku krajowego przechodzić będą przez osobną rubrykę księgi likwidacyjnej (żurnalu kasowego) i uwidocznione będą w rocznych zamknięciach rachunkowych, według sum rocznych w rachunku obrotu. Nadto w conto corrente (Saldo-Conto) otrzyma Bank krajowy osobny rachunek, który należy prowadzić sposobem drabinkowym.

§. 3. W każdej korespondencji do Banku należy uwidocznić stan rachunku Banku (Saldo) według wyniku ostatniego zapisku. Saldo to uwidocznione być ma także w rachunkach miesięcznych, które według dotychczasowego zwyczaju stowarzyszenia zaliczkowe miesięcznie ogłaszają, a które Bankowi regularnie nadsyłać należy. Oprócz tego z interesu poruczonego składać będą instytucje zastępujące Bank krajowy, raporta kwartalne i roczne według formularzy przez Bank dostarczonych.

§. 4. Rachunek Banku oprocentowany będzie po 4% wzajemnie; różnica procentów dnia 30. czerwca i 31. grudnia każdego roku kapitalizowaną będzie.

§. 5. Bank krajowy ustanawia dla każdego zastępstwa odpowiednią dotację kasową, ponad którą wszelkie zwyczajki do kasy bankowej bezzwłocznie zwracane być mają. Dotacja ta kasowo wyłączoną nie będzie — wszakże służyć ma do dyspozycji Banku. Instytucji lokalnej wolno bierne u siebie Saldo Banku zamieniać na czynne, przyczem oprocentowanie równe na jej korzyść nie ustaje.

§. 6. Oprócz prowizyi za poszczególne zlecenia żadnych innych wynagrodzeń Bank krajowy udzielać nie będzie. Listy i przesyłki wzajemnie franco załatwiać się będzie. Potrzebnych do manipulacyi druków dostarczy Bank krajowy.

II. Instrukcja dla komisarzy bankowych.

§. 1. Dla każdej Bank krajowy zastępującej instytucji mianowany będzie, na wniosek Wydziału powiatowego, przez Dyrekcyę Banku za uwiedomieniem Wydziału krajowego komisarz bankowy i tegoż zastępca.

§. 2. Komisarz bankowy lub tegoż zastępca ma obowiązek:

- a) nadzorować wszelkie przez Bank poruczone interesa;
- b) brać udział z głosem stanowczym we wszystkich sesjach, które specyalne instrukcje bankowe ustanowią;
- c) sprawdzać i podpisywać wszystkie raporta i wykazy miesięczne i inne peryodyczne dla Banku przez instytucję, jego nadzorowi oddaną, sporządzane;
- d) zawiadamić Bank zawczasu o możliwych niebezpieczeństwach, jakieby mu grozić mogły na miejscu filialnem.

§. 3. Komisarz bankowy w razie przeszkody w pełnieniu obowiązków, powołać, ma do urzędowania swego zastępcę.

§. 4. Komisarz bankowy znosi się wprost z Dyrekcją Banku, o ile jednak uważa to za stosowne, czynić to może za pośrednictwem Reprezentacji powiatowej; w każdym jednak razie powinien peryodycznie zdawać Reprezentacji powiatowej sprawę z czynności bankowych swego miejsca filialnego i o rozwoju poruczonej jego opiece instytucji lokalnej.

III. Instrukcja dla eskontu weksli.

§. 1. Weksle do skupu poruczone domicylowane być mają albo w Banku krajowym we Lwowie, albo u instytucji pośredniczącej.

§. 2. Co do podanych weksli odbędzie się na miejscu cenzura wstępna. Do sesji cenzuralnej należeć będą członkowie Dyrekcji zastępującej Bank instytucji i komisarz bankowy lub tegoż zastępca.

§. 3. Po dokonanej cenzurze weksle z wszelkimi alegatami odesłane będą wprost do Banku krajowego we Lwowie.

§. 4. Każdy podający weksle do skupu, wypełnić ma dokładnie arkusz podawczy. Potwierdzenie podanych weksli otrzyma podający na odcinku. Podane w ten sposób weksle zaciągnięte będą do protokołu podawczego. Podczas posiedzenia cenzuralnego wypełniane będą bordera do każdego weksłu z osobna, poczem sporządzoną będzie konsygnacya wszystkich podanych weksli.

§. 5. Po otrzymaniu uchwały Dyrekcji Banku wypełnić należy w protokole podawczym rubryki co do weksli przyjętych i odrzuconych, a w zamian za zwrócone odcinki wydać należy podającym nieprzyjęte weksle lub gotówkę za weksle skupione wraz z rachunkiem Banku.

§. 6. Instytucja Bank zastępująca może w zastępstwie Banku zezwalać na prolongatę weksła, jeżeli innego w tym względzie nie otrzyma od Banku polecenia, pod następującymi warunkami:

- a) upłata weksła musi wynosić $\frac{1}{5}$ część sumy wekslowej;
- b) weksel nowy nie może przekraczać 130 dni biegu i musi mieć niezmienione z pierwszym podpisy;
- c) weksel prolongacyjny musi być 4 dni przed zapadłością datowany, a 2 dni przed zapadłością Bankowi doręczony.

§. 7. Należność za wszystkie te czynności opłacać będą klienci zastępującej Bank instytucji w stosunku $\frac{1}{8}\%$ od weksłów skupionych lub prolongowanych.

IV. Instrukcja dla inkassa.

§. 1. Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim, ma prawo inkassować za pośrednictwem instytucji lokalnych wszelkie swoje należności czynne na placach filialnych.

Od kwot inkassowych opłacać będzie Bank krajowy prowizję $\frac{1}{16}\%$

§. 2. Wszelkie do inkassa przysłane weksle, rimesy lub asygnaty, należy (jeśli nie ma innego polecenia) w drugim dniu po zapadłości protestować i bezzwłocznie wraz z dokumentami protestowymi Bankowi zwrócić.

Należytość za protest i prowizję $\frac{1}{3}\%$ od kwoty protestowanej zwracać będzie Bank krajowy.

§. 3 Wszelkie z winy inkassenta wynikiłe szkody ponosi inkassent.

V. Instrukcja dla przyjmowania gotówki.

§. 1. Zastępująca Bank krajowy instytucja obowiązana jest na rzecz Banku przyjmować wszelkie wpłaty i o przyjęciu takowych Bank bezzwłocznie zawiadamiać.

§. 2. Wpłaty na asygnaty i książeczki oszczędności przyjmować należy według przepisów na formularzach dostarczonych, z których górna część przeznaczona jest w miejsce korespondencyi do Banku, a dolna jako tymczasowe potwierdzenie dla klienta.

§. 3. O innych wpłatach na rachunek Banku zawiadamiać należy Bank i klientów w drodze zwykłej korespondencyi.

§. 4. Za czynności te Bank krajowy, ani klienci Banku żadnego wynagrodzenia płacić nie będą.

VI. Instrukcja dla udzielenia kredytu stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym.

§. 1. Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem udzielać będzie kredytu stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarczym do ogólnej sumy przez Radę Nadzorczą Banku na ten cel przeznaczonej.

§. 2. Kredyt ten udzielany będzie w drodze eskontu weksli za opłatą dyskontu o $\frac{1}{2}\%$ poniżej każdoczesnej stopy dyskontowej w Banku krajowym.

§. 3. Dyrekcya Banku na podstawie wniosków osobnego komitetu cenzorów (§. 96. stat.) oznaczy każdemu stowarzyszeniu co roku w listopadzie na podstawie bilansu z roku poprzedniego wysokość kredytu i poda ją do wiadomości stowarzyszeń interesowanych. Kredyt ten nie podlega dalszej cenzurze (§. 78. stat.).

§. 4. Dla nowopowstających stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, lub w wypadkach szczególnie uwzględnienia godnych udzielać będzie Bank krajowy kredytu do spłaty w 10 do 20 ratach kwartalnych za opłatą o $\frac{1}{2}\%$ mniejszej prowizyi, niż każdoczesny dyskont w Banku krajowym i za zeznaniem skryptu dłużnego w formie aktu notaryalnego, jakoteż za zabezpieczeniem, jakie Bank uzna za konieczne.

§. 5. Stowarzyszenia, chcące korzystać z dalszego kredytu wekslowego po nad granice w poprzednich §§. wskazane, poddać muszą swe weksle zwykłej cenzurze bankowej i opłacać dyskont w wysokości każdoczesnej stopy dyskontowej w Banku krajowym.

§. 6. Stowarzyszenia, korzystając z kredytu w Banku, mają się poddać jego kontroli po myśli postanowień §. 96. statutu bankowego. Sposób wykonywania tej kontroli oznaczy w każdym wypadku Dyrekcya Banku wedle potrzeby. Kontrola nad stowarzyszeniami związkowemi wykonywana będzie w porozumieniu ze Związkiem stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

VII. Instrukcja dla cenzorów

dla oddziału bankowego ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi.

§. 1. Dla oddziału bankowego ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi, ustanawia się po myśli §. 96. kolegium cenzorów, których liczba oznacza się na 12. Cenzorów mianuje Dyrekcya Banku na lat trzy po zasięgnięciu opinii Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

§. 2. Posiedzenia cenzorów będą plenarne i komisyjne.

Do kompletu pierwszych potrzebną jest obecność 7, do drugich 2 cenzorów.

§. 3. Do plenarnych posiedzeń należą :

- a) ustanawianie w ciągu listopada każdego roku listy kredytowej dla stowarzyszeń (§. 3. VI, Instr);
- b) przyznawanie kredytów dla nowopowstających stowarzyszeń (§. 4 VI. Instr.);
- c) na żądanie Dyrekcji zaopiniowanie wszelkich spraw odnoszących się do działu dla stowarzyszeń zarobowych i gospodarczych.

§. 4. Komisyjnie załatwiać się będzie

wszelkie podania o kredyt stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, dla których pełne kolegium cenzorów według przepisu §. 3 a) nie przyznało stałego kredytu w liście kredytowej.

Do każdej takiej komisji zaprosi Dyrekcja Banku czterech cenzorów.

§. 5. Dyrekcja zwołuje posiedzenia cenzorów plenarne i komisyjne według potrzeby i w miarę przepisów niniejszej instrukcji.

VIII. Instrukcja

dla pośrednictwa przy pożyczkach komunalnych.

§. 1. Zastępstwo Banku krajowego obowiązane jest zająć się pośrednictwem w udzielaniu przez Bank krajowy pożyczek komunalnych gminom, powiatom i instytucjom, w okręgu temuż zastępstwu wyznaczonym.

§. 2. Zastępstwo Banku udzieli zgłaszającej się stronie, na podstawie przepisów o pożyczkach komunalnych instrukcji do podań, wszelkich informacji i objaśnień i dostarczy też formularzy na podanie i formularzy protokołu posiedzeń Rady gminnej, które otrzyma od Banku krajowego.

§. 3. Jeżeli gmina żąda pożyczki, należy takowej użyć pomocy przy wyjednanu u Wydziału Rady powiat. odpowiednich i wymaganych potwierdzeń i uchwał, a w c. k. urządzie podatkowym wydania wykazu wszelkich poodatkowych należności, przez c. k. starostwo potwierdzonego.

§. 4. Tak adjustowane podanie należy przejrzeć, czy wszelkie formalności instrukcją wymagane ściśle są zachowane, a opatrzwszy swoją opinią szczególnie co do celu i użyteczności samej pożyczki, przedłożyć do dalszej decyzji Bankowi krajowemu.

§. 5. Jeżeli udzielenie pożyczki zostanie przez Bank uchwalone, wówczas otrzyma zastępstwo promesę, którą stronie proszącej wręczy wraz ze wzorem, w jakiej formie ma być odpowiedni skrypt notaryalny zeznany, a po sporządzeniu takowego i porównaniu z tymże wzorem prześle Bankowi krajowemu i w ogóle dopilnuje wykonania warunków promesy.

§. 6. Jeżeli po otrzymaniu skryptu Bank krajowy zarządzi wypłatę waluty pożyczki i prześle na ręce gminy asygnację, wtedy zastępstwo otrzymawszy osobno polecenie na zasadzie przesłanego obrachunku dopełni wypłaty pożyczki przy zachowaniu wszelkich formalności przez Bank krajowy zastrzeżonych.

§. 7. Po skutecznionej wypłacie zawiadomi zastępstwo natychmiast Bank i prześle temuż wszelkie wymagane dokumenta i dowody.

§. 8. Za pośrednictwo przy wyrobieniu pożyczki zastępstwo ma prawo żądania i pobrania od strony $1\frac{0}{100}$ od udzielonej kwoty pożyczkowej, zaś za pośrednictwo przy wypłacie waluty $\frac{1}{16}\frac{0}{100}$ od netto wypłaconej sumy.

IX. Instrukcja

w sprawach pożyczek hipotecznych.

A). Postanowienia ogólne.

§. 1.

Bank krajowy udziela pożyczki za pośrednictwem zastępstwa:

- a) na hipotekę posiadłości gruntowych w obrębie miast i miasteczek, nie objętych postanowieniem przepisów §. 11. B. jeśli dla tych posiadłości księgi gruntowe istnieją;
 - b) na hipotekę posiadłości wiejskich zapisanych w księgach hipotecznych istniejących przy c. k. sądach powiatowych, o ile suma opłacanego podatku gruntowego bez dodatków nie przekracza kwoty 200 koron.
- Pożyczki te splacalne być mają w ciągu lat 24, 21, 17¹/₂, 14¹/₂ albo 13.

B). Postępowanie przy zgłaszaniu się o pożyczkę.

§. 2.

Zastępstwo przyjmie takie tylko podanie o pożyczkę i spowoduje przedłożenie dokumentów potrzebnych, jakieby skutkiem powziętej informacji co do wartości hipoteki, wysokości i celu pożyczki (jak konwersya wysoko oprocentowanych długów, zakupno inwentarza i amelioracye zmierzające ku podniesieniu produktyjności i wartości hipoteki), nakoniec co do moralnej wartości zgłaszającego się o pożyczkę przez zastępstwo i komisarza bankowego popartem, a przez Bank krajowy uwzględnionem być mogło.

W wypadkach gdzie dwu lub kilku włościan zamierza solidarnie zaciągnąć pożyczkę na łączną hipotekę należy im przedstawić dokładnie znaczenie solidarnego zobowiązania i łącznej hipoteki na lat kilkanaście. Unikanie takich połączeń, o ile możliwości, leży w interesie własnym dłużników.

§. 3.

Na realność włościańską, nie tworzącą samoistnego gospodarstwa rolnego, o zbyt małym obszarze i o wartości szacunkowej nie dochodzącej 2.000 koron, pożyczka udzieloną być nie może.

§. 4.

W razie uznania, że dłużnik ze względów moralnych zasługuje na kredyt, że ofiarowana hipoteka służyć może za podstawę długoletniego kredytu, wreszcie że cel pożyczki jest dla dłużnika pożytecznym a kredyt osobisty nie wystarczającym, zastępstwo zażąda przedłożenia dowodów objętych (formularzem druk L. 202), a w razie potrzeby ułatwi dostarczenie tych dowodów, po zebraniu których spisze imieniem petenta podanie pożyczkowe, jak druk 202 i zaopatrzy je wnioskiem na podstawie dokładnie wypełnionego sprawozdania, zwracając uwagę na rubrykę co do budynków, mianowicie czy budynki znajdują się na gruncie, który będzie służył za hipotekę (budynki na innych gruntach są dla zabezpieczenia hipotecznego bez znaczenia) i w jaki sposób uporządkuje się kartę ciężarów.

Zaopiniowane podania wręczy Zastępstwo Komisarzowi bankowemu do oświadczenia się.

§. 5.

Komisarz rządowy, zgadzając się na wniosek zastępstwa, podpisuje akt w odnośnej kolumnie z dodatkiem „zgadzam się“.

Jeśliby komisarz bankowy do wniosku nie przychylił się, winien odmowę tę umotywić.

Brak podpisu komisarza bankowego na podaniu uważany będzie za niezgodzenie się z wnioskiem zastępstwa.

§. 6.

Podanie pożyczkowe zaopatrzone w dowody, a mianowicie:

- a) wyciąg hipoteczny, wykazujący stan majątkowy w chwili wniesienia podania o pożyczkę;
 - b) arkusz gruntowy uwierzytelniony przez c. k. geometrę ewidencyjnego wedle najnowszych zamknięć ewidencji katastralnej;
 - c) książeczkę podatkową lub najnowszy nakaz zapłaty podatku gruntowego;
 - d) policę asekuracyjną Tow. wzaj. ubezp. w Krakowie, lub Tow. „Dniestr“ co do ubezpieczenia budynków od ognia;
 - e) inne dowody wartości nieruchomości wraz z wnioskiem zastępstwa i komisarza bankowego,
- przesłać należy Bankowi krajowemu za rewersem pocztowym.

§. 7.

Pożyczki wyższej nad proponowaną przez zastępstwo i komisarza bankowego Bank krajowy nie udzieli, może wszakże takową obniżyć lub odmówić bez podania powodów.

§. 8.

Gdyby Bank na podstawie przedłożonych dowodów uznawał, że pożyczka w wysokości przez zastępstwo proponowanej nie może być udzieloną, w takim razie może za zgodą i na koszt proszącego zarządzić wyjątkowo szczegółowe oszacowanie gospodarstwa na hipotekę ofiarowanego.

§. 9.

Na przyznaną pożyczkę otrzyma zastępstwo dla proszącego promesę Banku krajowego, zawierającą warunki, pod jakimi pożyczka udzieloną być może.

Warunki te należy proszącemu najdokładniej wyjaśnić, a w razie potrzeby dopomóc mu do dopełnienia onych.

Ważną jest tu rzeczą, aby od razu objąć wszystkie warunki promesy. Oszczędzi to bowiem znacznie kosztów, jeżeli zamiast kilku podań wniesie się do sądu łączne podanie z prośbą o intabulację pożyczki, a zarazem o extabulację poprzedzających pozycji, wykreślenie małoletności, uwidocznienie pierwszeństwa hipotecznego mającego służyć pożyczce Banku, uwidocznienie parceli budowlanej i liczby konskrypcyjnej budynków lub inne promesą wymagane tabularne formalności.

Druki na skrypta, ustępstwo pierwszeństwa hipot., pełnomocstwo do podania o intabulację i na napisy posiada Bank i udzieli na każde żądanie. Zresztą ogólne informacje podane są w „uwagach“ na 4 stronie promesy.

Jeśliby proszący z promesy skorzystać nie chciał, zanotuje zastępstwo takie zrzeczenie się i promesę zwróci Bankowi krajowemu.

Wolno jednak proszącemu i po upływie terminu promesy zgłosić się do zastępstwa z dopełnieniem warunków, lecz w takim razie należy wniesić do Banku krajowego przez zastępstwo prośbę o wznowienie promesy i wypłatę pożyczki, dołączając akta pożyczkowe wraz z dowodami, ustępem II. promesy objętymi.

Po stwierdzeniu przez zastępstwo że warunkom promesy stało się zadosyć, przesłać zastępstwo cały akt Bankowi krajowemu wraz z zatwierdzonym przez komisarza bankowego wnioskiem o wypłatę waluty pożyczki, promesą przyrzeczonej.

Mimo dopełnienia warunków promesy pożyczka może być odmówioną na wypadek jednej z okoliczności przewidzianych §. 10 statutu, o czym należy Bank krajowy bezzwłocznie zawiadomić.

C). Wypłata waluty pożyczki.

§. 10.

Hlekróć Bank krajowy uzna warunki promesy za dopełnione lub zgodzi się na zatrzymanie odpowiedniej kaucyi w depozycie, aż do czasu dopełnienia wszystkich warunków promesy, przesła zastępstwu polecenie wypłaty pożyczkowej z oznaczeniem terminu podniesienia onej, który jest zarazem dniem policzenia raty wstępnej oraz terminu o 30 dni późniejszego, z upływem którego w myśl §. 10. b.) statutu, pożyczka odmówioną być może.

§. 11.

Bezzwłocznie po otrzymaniu polecenia wypłaty pożyczki ma zastępstwo proszącego o tem zawiadomić z oznaczeniem czasu 30-dniowego, w ciągu którego pożyczka podniesioną być ma.

§. 12.

Po upływie tego czasu pożyczka wypłaconą być może tylko za osobnem upoważnieniem Banku krajowego.

§. 13.

Wypłata pożyczki nastąpić może jedynie do rąk uprawnionego lub uprawnionych do podniesienia pożyczki (gdyby ich więcej było), lub do rąk tychże pełnomocnika, wykazanego pełnomocnictwem według wzoru przez Bank krajowy dostarczonego, a to do wysokości kor. 2.000 za kwitem wolnym od stempla na druku L. 384, wobec świadków własnoręcznie podpisanym; — powyżej 2.000 kor. za takimże kwitem sądownie lub notaryalnie legalizowanym.

Kwit ten zaopatrzony nadto datą wypłaty i stwierdzeniem zastępstwa należy Bankowi krajowemu bezzwłocznie po dokonanej wypłacie pożyczki przesłać, zawiadamiając Bank o przeprowadzonej wypłacie na druku Nr. 434 — dającym się skopiować.

§. 14.

Za pośredniczenie przy przeprowadzeniu pożyczek rustykalnych (pośrednich) uznane będzie zastępstwo za 1% prowizji jednorazowej od nominalnej cyfry pożyczki i $\frac{1}{3}$ część od kwoty zarachowanej tytułem $\frac{3}{8}$ % dodatku administracyjnego.

Podnoszący pożyczkę bezpośrednią kategorii A. lub B., t. j. na dobra lub na realności miejskie za pośrednictwem Zastępstwa — ma uiścić Zastępstwu odpowiednie wynagrodzenie wedle obopólnej umowy. Wynagrodzenie to nie powinno przekraczać $\frac{1}{4}$ % przy pożyczkach do kwoty 10.000 koron, $\frac{1}{8}$ % od kwoty 10.000 do 50.000 kor., a $\frac{1}{16}$ % za kwoty wyższe.

Gdyby biorący pożyczkę niechciał się w tym względzie porozumieć z Zastępstwem, należy asygnacyę zwrócić, a Bank zarządzi wypłatę pożyczki we Lwowie lub Krakowie.

§. 15.

Po doręczeniu Bankowi kwitu na wypłaconą pożyczkę otrzyma zastępstwo książeczkę z planem umorzenia i rachunkiem wypłaty pożyczki, co dłużnikowi bezzwłocznie doręczyć należy.

D) Postanowienia przy poborze rat amortyzacyjnych.

§. 16.

Na miesiąc przed każdym półrocznym terminem wymagalności rat, wyznaczonym dla powiatów, zastępstwu przydzielonych, przesła Bank krajowy zastępstwu wykaz rat zainkasować się mających (druk 242) wraz z listem do zastępstwa (druk 244) i kwitami (241) z 3-ch części a, b, c składającymi się. Równocześnie otrzyma zastępstwo wygotowane przypomnienia o zbliżającym się terminie rat, które bezzwłocznie dłużnikom na ręce naczelnika gminy rozesłać należy.

§. 17.

Skoro dłużnik zgłosi się celem zapłacenia raty, dopilnować należy opłacenia podatków i premii asekuracyjnej.

§. 18.

Likwidacya bieżących rat w następujący sposób dokonana być ma:

- a) Przedewszystkiem przekona się zastępstwo, czyli dłużnik posiada w ręku dostateczny fundusz na zapłacenie likwidować się mającej raty wraz z doliczeniem możliwego niedoboru z poprzedniej raty.
Tylko wyjątkowo i jeżeli cały powstać mogący niedobór bieżącej raty nie przenosi jej $\frac{1}{10}$ części, może zastępstwo przyjąć tę częściową spłatę, uwidoczniając niedobór w odnośnych wykazach i kwitach. Sądo takich niedoborów lub możliwych zwyżek (Conto pro diversi) z rat poprzednich poda Bank krajowy zawsze w wykazie N. 242 i w kwiecie Nr. 241, tak, że zastępstwo żadnych rachunków w tym względzie prowadzić nie będzie, a jedynie w chwili spłaty raty powstałe zwyżki lub niedobory uwidoczni.
- b) Skoro dłużnik wykaże się, że posiada dostateczny fundusz na opłaty powyższe, wykreśli zastępstwo dotyczącą ratę z jego planu umorzenia.
- c) Następnie uzupełni rachunek pokwitować się mającej raty co do rubryk planem umorzenia nie objętych i wręczy dłużnikowi górną część (a) kwitu Nr. 241, zaopatrzoną w stampilię i podpis zastępstwa.
- d) Odcinek (b) dolnej części tegoż kwitu dołączy zastępstwo do swej asygnaty poboru i zapisze przypadającą Bankowi kwotę netto do księgi likwidacyjnej (żurnalu kasowego) w rubrykę dla Banku krajowego przeznaczoną, przypadającą zaś $\frac{1}{3}$ część $\frac{3}{8}\%$ dodatku do rubryki swych własnych dochodów.
- e) Resztę (c) dolnej części kwitu, zastępującego pisemne zawiadomienie przesle zastępstwo Bankowi przy najbliższej korespondencji. Przy pożyczkach koronowych należy w odcinkach tych kwotę dodatku administracyjnego i wyprowadzoną kwotę netto podać także w zł. w. a. Te ostatnie cyfry dla odróżnienia czerwonym atramentem.
- f) Uzupełni wykaz Nr. 242 co do pozycyi przez Bank niewypełnionych.

§. 19.

Co do obliczenia prowizyi zwłoki postanawia się co następuje;

- a) do dni 15 po upływie terminu wymagalności raty, prowizyi żadnej się nie liczy;
- b) po upływie tego czasu liczyć należy poczynszy od dnia wymagalności raty, (t. j. kapitał wraz z procentem i dodatkiem administracyjnym);
za pierwsze 3 miesiące po 5%
„ dalszą zwłokę „ 6%
- c) przy obliczaniu procentów zwłoki, frakcyje półmiesiąca za całe półmiesiące, zaś ułamki groszy za całe liczone być mają.

§. 20.

Należytość stemplowa liczy się wedle skali II.

§. 21.

Po upływie 15 dni od terminu wymagalności raty, wypełnić należy upomnienie druk Nr. 245 do dłużnika i odesłać pod adresem naczelnika gminy franco z wezwaniem do uiszczenia zaległości w ciągu następnych dni 15.

§. 22.

Dłużnika zalegającego z ratą należy upomnieć (w razie potrzeby kilkakrotnie). Po upływie zaś 3 miesięcy od terminu wymagalności raty, należy zwrócić Bankowi wykaz druk Nr. 242 wraz z wszystkimi niewykupionymi kwitami do wdrożenia egzekucyi administracyjnej przeciw zalegającym dłużnikom.

§. 23.

Również należy zwrócić wykaz taki bezzwłocznie na wypadek, gdyby wszystkie raty wpłynęły przed upływem określonego terminu 3-miesięcznego.

Brakujące i Bankowi niezwrócone kwity przy wykazie L. 242 Bank krajowy uważać będzie jako inkasso dotyczących należności i za wartość tychże obciąży zastępstwo z walutą dnia wymagalności tych należności.

§. 24.

O poborze kwot na poczet rat zaskarżonych należy bezzwłocznie zawiadomić Bank na dającym się kopiować druku Nr. 457 podając w całości wysokość poboru (brutto).

Za należną zastępstwu część dodatku administracyjnego uzna Bank w tym wypadku zastępstwo osobnym pismem w odpowiedzi na doniesienia na druku Nr. 457.

§. 25.

W razie, gdyby zastępstwo inkasowało ratę z pożyczki bezpośredniej A lub B., należy oprócz kwoty ratalnej pobrać należność stemplową wedle skali II. i porto 5 ct, od każdej raty na rzecz Banku.

§. 26.

Wszelkie wpływy do kasy zastępstwa z tytułu rat hipotecznych pożyczek pośrednich lub bezpośrednich, prowadzone będą w ogólnym rachunku dotacyi kasowej.

§. 27.

W wypadkach specjalnych, instrukcją powyższą nieprzewidzianych, Bank krajowy udzieli stosownej informacji.
